

VLADIMIR NABOKOV

Foc palid

Traducere din limba engleză
și note de Veronica D. Niculescu
Ediție îngrijită de Anca Băicoianu

POLIROM
2014

Cuprins

Prefață	9
Foc palid – Poem în patru cânturi	25
Comentariu	61
Index	259
<i>Cuvântul traducătorului</i>	271

Oricine a încercat truda urcării unei pante abrupte într-o noapte întunecată, printr-un hâțiș de vegetație ostilă, știe ce sarcină formidabilă avea înaintea sa montaniardul. Mai mult de două ore s-a ținut de ea, împiedicându-se de cioturi, căzând în râpe, apucându-se cu mâna de tufe invizibile, luptându-se cu o armată de conifere. Și-a pierdut pelerina. S-a întrebat dacă n-ar face mai bine să se cuibărească printre arbuști și să aștepte să se crape de ziuă. Dintr-odată, o luminiță cât vârful unui ac i-a strălucit în față, iar în scurtă vreme s-a pomenit urcând clătinat pe o pajiște alunecoasă, cosită de curând. Un câine a lătrat. O piatră i s-a rostogolit sub talpă. Și-a dat seama că era lângă o *bore* (fermă) montană. Și-a mai dat seama și că tocmai căzuse într-un șanț adânc și noroios.

Fermierul noduros și nevasta lui dolofană care, precum personajele dintr-un vechi basm plictisitor, i-au oferit fugarului ud learcă un adăpost bine-venit l-au luat drept un turist care se rătăcise de grup. I s-a permis să se usuce într-o bucătărie caldă unde i s-a dat o masă de poveste, alcătuită din pâine și brânză și un bol cu hidromel de munte. Sentimentele lui (recunoștință, epuizare, căldură plăcută, somnolență și așa mai departe) erau prea evidente ca să necesite descriere. În sobă trosnea un foc de rădăcini de larice, și toate umbrele regatului său pierdut s-au adunat ca să danseze în jurul balansoarului, în timp ce el picotea între acea flamă și lumina tremurândă a unui mic opaiț de ceramică, o chestie cu cioc asemănătoare cu o lampă romană, atârnată deasupra unui raft unde biete bibelouri din mărgele și bucățele de sidex deveneau soldați microscopici roind într-o bătălie disperată. S-a trezit cu gâtul înțepenit la primul dangăt al tălângii din zori, și-a găsit gazda afară, într-un colț umed destinat umilelor nevoi naturale, și l-a rugat pe bunul *grunter* (fermier de la munte) să-i arate cea mai scurtă cale spre trecătoare.

— Să trezesc lepra aia de Garh, a zis fermierul.

O scară grosolană ducea într-un pod. Fermierul și-a pus mâna noduroasă pe balustrada noduroasă și a îndreptat un strigăt gutural spre bezna de sus:

— Garh! Garh!

Deși se dă ambelor sexe, acest nume este, la drept vorbind, unul masculin, iar Regele se aștepta să vadă ivindu-se din pod un flăcău de la munte cu genunchii dezgoliți, ca un înger bronzat. În schimb, a apărut o obrăznicătură tânără și ciufulită purtând doar o cămașă bărbătească ce-i ajungea până la gambele roz și o pereche de pantofi cu șiret prea mari pentru ea. O clipă mai târziu, ca într-o demonstrație de metamorfoză, a reapărut, cu părul blond tot atârănând lins și desfăcut, dar cu cămașa murdară înlocuită de un pulover murdar și cu picioarele acoperite de niște pantaloni de velur. I s-a spus să îl conducă pe străin într-un punct de unde acesta putea ajunge ușor la trecătoare. O expresie somnoroasă și posomorâtă estompa șarmul, cât o fi fost acesta, pe care chipul ei rotund cu nas cărn l-o fi avut pentru ciobanii din zonă; dar s-a conformat destul de repede dorinței tatălui. Nevasta fredona un cântec străvechi în timp ce-și făcea de lucru la cratiță.

Înainte să plece, Regele și-a rugat gazda, pe nume Griff, să accepte o veche monedă de aur pe care se întâmpla să o aibă în buzunar, singurii bani pe care-i poseda. Griff a refuzat energic și, încă protestând, a început laborioasa activitate a descuierii și a tragerii zăvoarelor de la două sau trei uși grele. Regele a aruncat o privire spre bătrână, ea i-a făcut cu ochiul încurajator, iar el a pus ducatul, în surdină, pe polița căminului, lângă o cochilie violetă de care era sprijinită o fotografie color reprezentând un ofițer de gardă elegant, împreună cu soția sa cu umerii dezgoliți – Karl Adoratul, așa cum era el acum douăzeci și ceva de ani, și proaspăta lui soție, o tânără virgină furioasă, cu păr negru precum cărbunele și ochi albaștri ca gheața.

Stelele tocmai pâliseră. A urmat fata și un câine ciobănesc fericit în susul unei poteci năpădite de buruieni, care strălucea de roua rubinie în lumina teatrală a răsăritului alpin. Până și aerul părea vopsit și lustruit. O răcoare sepulcrală emana din stânca abruptă de-a lungul căreia urca poteca; însă pe partea opusă, răpoasă, ici și colo între vârfurile brazilor care creșteau dedesubt, raze de soare subțiri

ca voalul începeau să țeară modele de căldură. La următoarea cotitură, căldura aceasta a învăluit fugarul, iar un fluture negru a coborât dansând pe o pantă acoperită cu prundiș. Cărarea s-a îngustat și mai mult și s-a pierdut treptat într-o învălmășeală de bolovani. Fata a arătat spre pantele de dincolo. El a dat din cap.

— Acum du-te acasă, a zis. O să mă odihnesc aici, iar apoi voi continua singur.

S-a scufundat în iarba de lângă un hâțiș de jnepeni și a inspirat aerul inviorător. Câinele s-a întins gâfâind la picioarele lui. Garh a zâmbit pentru prima oară. Fetele zemblane de la munte sunt, în general, simple mecanisme de pofte întâmplătoare, iar Garh nu era o excepție. De îndată ce s-a instalat lângă el, s-a aplecat și și-a tras peste capul ciufulit puloverul gri gros, dezvăluindu-și spatele gol și sânii de *blancmangé*¹, și și-a inundat companionul jenat cu toată acreala unei feminități nemângâiate. Era pe cale să continue cu dezbrăcatul, dar el a oprit-o cu un gest și s-a ridicat. I-a mulțumit pentru amabilitate. A bătut ușurel cu palma câinele nevinovat; și, fără să se întoarcă măcar o dată, cu pas săltăreț, Regele a început să urce panta înierbată.

Încă mai râdea de stânjenecala fetei când s-a apropiat de colosalele roci masate în jurul unui lac mic la care mai ajunsese o dată sau de două ori de pe versantul stâncos Kronberg, cu mulți ani în urmă. Acum a zărit scântelirea iezерului prin deschizătura unei belți naturale, o capodoperă a eroziunii. Bolta era joasă, iar el și-a plecat capul pentru a coborî către apă. Și-a văzut reflexia stacejie în *tintarronul* limpede, dar, lucru tare ciudat, din cauza a ceea ce părea să fie la o primă vedere o iluzie optică, această reflexie nu se afla la picioarele lui, ci mult mai departe; în plus, era însoțită de reflexia brăzdată de vălurele a unei cornișe care se ițea mult deasupra poziției lui actuale. Și, în cele din urmă, tensiunea exercitată asupra magiei imaginii a făcut-o să se spargă, dublul lui cu pulover roșu și căciulă roșie întorcându-se și dispărând, în timp ce el, observatorul, a

1. Budincă de lapte.

rămas imobil. Apoi a avansat chiar pe buza apei, iar acolo a fost întâmpinat de o reflexie veritabilă, mult mai mare și mai clară decât cea care-l păcălise. A dat ocol lacului. Sus, pe cerul de-un albastru profund, se ițea cornișa goală pe care tocmai stătuse un rege contrafăcut. Un fior de *alfear* (teamă incontrollabilă cauzată de elfi) i-a coborât printre omoplați. A murmurat o rugăciune familiară, s-a închinat și a continuat să meargă, hotărât, spre trecătoare. Într-un punct înalt, pe o coamă alăturată, un *steinmann* (o grămăjoară de pietre înălțată ca memento al unei cățărări) își pusese o căciulă roșie de lână în onoarea lui. A continuat, anevoios. Dar inima îi era o durere conică, înțepându-l din josul gâtului, iar după o vreme s-a oprit iarăși, ca să studieze condițiile și să decidă dacă să se cațere pe panta abruptă cu aluviuni din fața lui sau să o ia la dreapta, de-a lungul unei fâșii de iarbă înviorate de gențiene, care șerpuia printre stânci acoperite de licheni. A ales a doua cale și a ajuns la timp la trecătoare.

Bucăți mari de roci căzute rupeau monotonia marginii drumului. Niște *nipperrn* (dealuri rotunjite sau „câpițe”) din spre sud erau frânte în lumini și umbre de o pantă cu piatră și iarbă. Spre nord, se topeau munții verzi, gri, albaștri – Falkberg cu gluga sa de zăpadă, Mutraberg cu evantaiul său de avalanșe, Paberg (Muntele Păun) și alții – separați de văile înguste și încetoșate și de norii ca niște bucățele de vată intercalate, care păreau strecurate între seriile îndepărtate de vârfuri pentru a împiedica crestele să se zgârie unele de altele. Dincolo de acestea, în albastrul final, se întrevedea muntele Glitterntin, o margine zimțată de staniol strălucitor; iar spre sud o ceață dulce învăluia alte creste îndepărtate, care trimiteau de la una la alta într-o serie nesfârșită, trecând prin toate nuanțele unei dulci evanescențe.

Trecătoarea fusese atinsă, granitul și gravitația învinse; dar cea mai periculoasă parte abia urma. Spre vest, o succesiune de coaste acoperite de iarbă-neagră duceau în jos, spre marea strălucitoare. Până în acest moment, între el și golf stătuse muntele; acum era expus acelei vâpăi arcuite. A început coborârea.

Trei ore mai târziu, a pășit pe teren plat. Două bătrâne care lucrau într-o livadă s-au îndreptat de șale cu încetinitorul și s-au holbat după el. Trecuse de crângurile de pini din Boscobel și se apropia de cheiul din Blawick când o mașină neagră de poliție s-a ivit de pe un drum lăturalnic și a tras lângă el:

— Gluma a mers prea departe, a zis șoferul. O sută de clovni sunt închiși în pușcăria din Onhava, iar printre ei trebuie să se afle și ex-Regele. Închisoarea noastră locală e mult prea mică să mai încapă alți regi. Următorul glumeț o să fie împușcat de cum e zărit. Care ți-e numele adevărat, Charlie?

— Sunt britanic. Sunt turist, a zis Regele.

— Bine, în tot cazul, dă-ți jos fufa aia roșie. Și căciula. Dă-le-neoace.

Le-a aruncat pe bancheta din spate și a demarat.

Regele a continuat să meargă; bluza pijamalei albastre, vârată în pantalonii de schi, putea să treacă ușor drept o cămașă mai trăsniță. În pantoful stâng avea o pietricică, dar era prea terminat ca să mai facă ceva în privința asta.

A recunoscut restaurantul de pe malul mării unde cu mulți ani înainte prânzise incognito cu doi marinari amuzanți, foarte amuzanți. Câțiva Extremiști înarmați din greu beau bere pe terasa mărginită de mușcate, printre vilegiaturisti obișnuiți, dintre care unii erau ocupați să le scrie prietenilor de departe. Printre mușcate, o mână înmănușată i-a dat Regelui o vedere pe care a găsit mângălit: *Mergeți la P.R. Bon voyage!* Mimând o plimbare fără țință, a ajuns la capătul cheiului.

Era o după-amiază plăcută, cu o ușoară briză; la vest, un orizont ca un vacuum luminos care îți aspira inima nerăbdătoare. Regele, acum în punctul critic al călătoriei sale, a privit împrejur, scrutând cei câțiva plimbăreți și încercând să decidă care dintre ei ar fi putut fi agenți de poliție sub acoperire, gata să tabere asupra lui de îndată ce sărea peste parapet și se îndrepta spre Peșterile Rippleson. O singură pânză, vopsită într-un roșu regal, slujea întinderea marină cu ceva curiozitate umană. Nitra și Indra (însemnând

„înăuntru” și „în afară”), două insulițe negre care păreau să se adreseze una alteia într-o conferință tainică, erau fotografiate de pe parapet de un turist rus indesarat, cu bărbie dublă și ceafă carnoasă de general. Nevasta lui ofilită, înfășurată vaporos într-o *écharpe* înflorată, a zis într-o moscoveană muzicală:

— De câte ori văd câte-o asemenea desfigurare înspăimântătoare, nu mă pot abține să mă gândesc la băiatul Ninei. Războiul e un lucru îngrozitor.

— Războiul? a întrebat consortul ei. Trebuie să fi fost explozia de la Fabrica de Sticlă din 1951 – nu războiul.

Au trecut încet pe lângă Rege, în direcția de unde venise el. Pe o bancă de pe trotuar, cu fața la mare, un bărbat cu cărjele lângă el citea *Onhava Post*, care îl prezenta pe prima pagină pe Odon în uniformă de Extremist și pe Odon în rolul Tritonului. Oricât de incredibil ar părea, garda de la palat nu se prinsese până atunci de acea identitate. Acum se oferea o sumă bunicică pentru capturarea lui. Valurile loveau ritmic plaja cu pietriș. Fața cititorului ziarului fusese atroce rănită în recent menționata explozie, și toată arta chirurgiei estetice nu avusese ca rezultat decât o hidoasă textură mozaicată, cu părți ale modelului și părți ale conturului părând să se schimbe, să fuzioneze sau să se separe, ca obraji și bărbiile în mișcare dintr-o oglindă deformantă.

Scurta fâșie de plajă dintre restaurantul de la începutul promenadei și stâncile de granit de la capătul acesteia era aproape goală: departe în stânga trei pescari încăreau o barcă cu vâsle cu niște plase cafenii ca varecul, și chiar sub trotuar o bătrână purtând o rochie cu buline și având pe post de acoperământ un coif din ziar (EX-REGELE VĂZUT...) stătea tricotând pe pietriș, cu spatele la stradă. Picioarele ei bandajate erau întinse pe nisip; de-o parte avea o pereche de papuci de casă, iar de cealaltă un ghem de lână roșie, de al cărui fir trăgea din când în când, cu imemoriala smucitură din cot a tricoteuzei zemblane, ca să facă ghemul să se rostogolească și să elibereze firul. În sfârșit, pe faleză, o fetiță cu rochia umflându-se ca un balon zăngănea stângaci, dar energic pe patine cu roțile. Putea un pitic din cadrul poliției să pozeze într-un copil cu codiță?